

ЗВІТ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ

СИТУАЦІЇ З ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИМИ ОСОБАМИ

Квітень 2017 р.

Фото на обкладинці:
ВПО у своїй новій домівці в с. Зоряне Донецької області.
Лютий 2017 р.

Фото на внутрішній сторінці обкладинки:
Сім'я вимушених переселенців, яка отримала допомогу
в рамках програми МОМ по сприянню самозайнятості ВПО.
Нікополь, квітень 2016 р.

ЗМІСТ

ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ	4
1. ХАРАКТЕРИСТИКИ ВПО ТА ЇХНІХ ДОМОГОСПОДАРСТВ	5
• Статеві-вікова структура	
• Члени домогосподарств ВПО	
• Освіта	
• ВПО з інвалідністю	
2. ЗАЙНЯТІСТЬ ВПО	7
• Частка зайнятих та їхнє соціальне становище	
• Зайнятість до та після переміщення	
3. ДОБРОБУТ ВПО	9
Засоби для існування	9
Умови проживання та види житла	11
Призупинення виплати соціальної допомоги	11
4. ДОСТУП ДО СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ	13
5. МОБІЛЬНІСТЬ ВПО	14
Досвід переміщення	14
Відвідання колишніх місць проживання	16
6. ІНТЕГРАЦІЯ У МІСЦЕВІ ГРОМАДИ	18
7. ПОВЕРНЕННЯ ДО ТЕРИТОРІЙ НЕКОНТРОЛЬОВАНИХ УРЯДОМ	21
8. ДОДАТКИ	25
ДОДАТОК 1. Методологія	25
ДОДАТОК 2. Групування областей у зони за відстанню від територій Донецької та Луганської областей, неконтрольованих Урядом	28
ДОДАТОК 3. Статистика дзвінків у рамках телефонного опитування	29
ДОДАТОК 4. Додаткові результати особистих інтерв'ю з ВПО	30
ДОДАТОК 5. Результати інтерв'ю з ключовими інформантами, за зонами	32

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

ОГЛЯД МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

Метою запровадження Національної моніторингової системи (НМС) в Україні, що діє на основі підходів Матриці відстеження переміщень (МВП), є підтримка Уряду України у зборі та аналізі інформації щодо соціально-економічних характеристик внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та домогосподарств ВПО, а також викликів, із якими стикаються ВПО.

Міжнародна організація з міграції (МОМ) адаптувала МВП, систему, створену з метою регулярного збору, опрацювання та поширення інформації для кращого розуміння перебігу переміщень, до українських реалій. НМС забезпечує краще розуміння перебігу переміщень, а також місць перебування, чисельності, вразливості переміщеного населення, його потреб.

У рамках опитування було зібрано інформацію про соціально-економічні характеристики ВПО на рівні окремих осіб та домогосподарств, у тому числі, про тенденції та наміри щодо міграції, про зайнятість та засоби для існування, доступ до соціальних послуг та потреби у допомозі у 24-х областях України та м. Київ.

Головні джерела інформації, що використовуються у НМС:

- дані вибіркового опитування ВПО шляхом особистого інтерв'ю;
- дані вибіркового опитування ВПО шляхом телефонного інтерв'ю;
- дані інтерв'ю з ключовими інформантами;
- обговорення у фокус-групах;
- офіційні дані.

Особисте інтерв'ю

Одна тисяча двадцять п'ять (1 025) ВПО були опитані із застосуванням цього методу у співп-

раці з Українським центром соціальних реформ у 205 територіальних одиницях країни протягом березня 2017 року. Вибірка територіальних одиниць була створена для усіх контрольованих урядом областей України та структурована пропорційно числу ВПО, зареєстрованих у них.

Телефонне опитування

Три тисячі сто тридцять дві (3 132) ВПО були опитані МОМ у лютому-березні 2017 року із застосуванням цього методу.

Вибірка була збудована на основі бази даних реєстрації ВПО, що ведеться Міністерством соціальної політики України.

Дані, отримані від ключових інформантів

Список 410 ключових інформантів був сформований спільно з Українським центром соціальних реформ у масштабах країни для моніторингу розвитку ситуації ВПО в окремих регіонах.

Більшість ключових інформантів працюють у неурядових організаціях (40,0%), значна частина ключових інформантів є представниками місцевих органів влади (17,0%). Крім того, шістнадцять відсотків (16,1%) працюють в установах соціального захисту, 7,2% у закладах охорони здоров'я, 1,9% працюють у навчальних закладах і 17,8% – в інших організаціях.

Обговорення у фокус-групах

П'ять фокус-груп були проведені з ключовими інформантами, ВПО та громадянами, що повернулися до територій неkontrolьованих урядом (ТНКУ) у березні 2017 року спільно з Українським центром соціальних реформ.

Більш детальна інформація наведена у Додатку 1 «Методологія».

1. ХАРАКТЕРИСТИКИ ВПО ТА ЇХНІХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Майже всі ВПО (96,5%), повідомили, що вони перебувають на обліку в органах соціального захисту Міністерства соціальної політики (Діаграма 1.1).

Діаграма 1.1. Реєстрація ВПО Міністерством соціальної політики, %

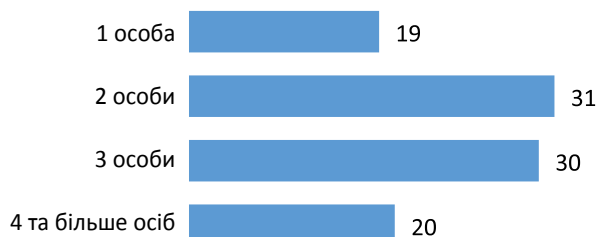
	Раунди 1-3 (березень- червень 2016)	Раунд 4 (вересень 2016)	Раунд 5 (березень 2017)
Так	92,7	92,1	96,5
Ні	7,0	7,6	3,5
Невідомо	0,3	0,3	0

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

У ході особистих інтерв'ю та телефонного опитування респондентів запитували про усіх членів домогосподарств, що проживають із ними.

Середній розмір домогосподарств становив 2,62 особи, згідно з інтерв'ю. Більшість домогосподарств ВПО (61%) складається з двох або трьох осіб (Діаграма 1.2).

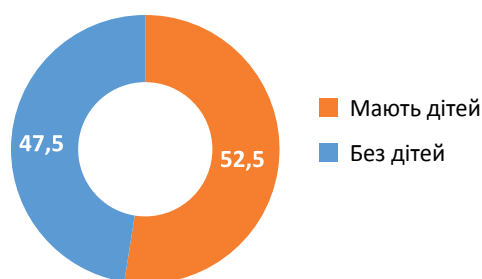
Діаграма 1.2. Розподіл домогосподарств ВПО в Україні, за кількістю членів, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Згідно з опитуванням, 52,5% домогосподарств ВПО – це сім'ї з дітьми, більшість сімей (66%) має одну дитину (Діаграма 1.3).

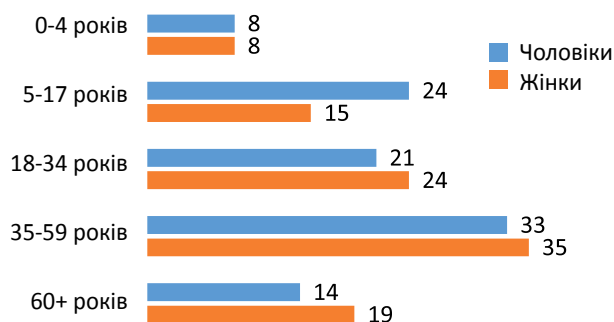
Діаграма 1.3. Розподіл домогосподарств з дітьми та без дітей, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Жінки чисельно переважають серед членів домогосподарств опитаних ВПО, їх частка сягає 58%. Кількісна перевага жінок спостерігається в усіх вікових групах, старших за 18 років (Діаграма 1.4).

Діаграма 1.4. Статевий та віковий розподіл членів домогосподарств ВПО, %

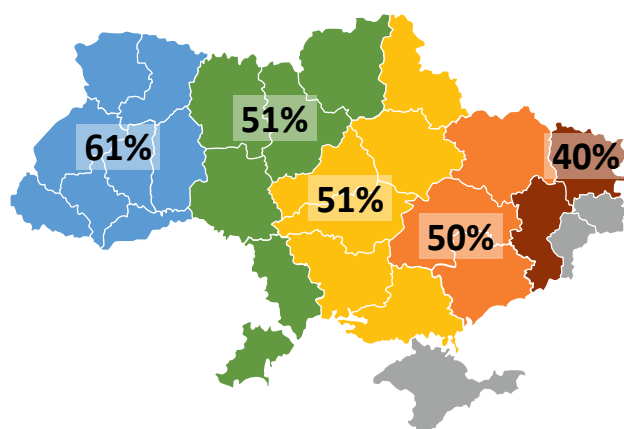
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

У порівнянні з населенням в цілому, частка дітей (молодше 18 років) серед ВПО вище майже у 1,5 рази.

При цьому, частка молоді, осіб середнього та старшого віку серед ВПО є значно нижчою у порівнянні з населенням в цілому.

Дані демонструють, що частка членів домогосподарств ВПО у віці 18-59 років збільшується у міру віддалення від лінії розмежування¹ (Діаграма 1.5).

Діаграма 1.5. Частка членів домогосподарств ВПО у віці 18-59 років за географічними зонами, %

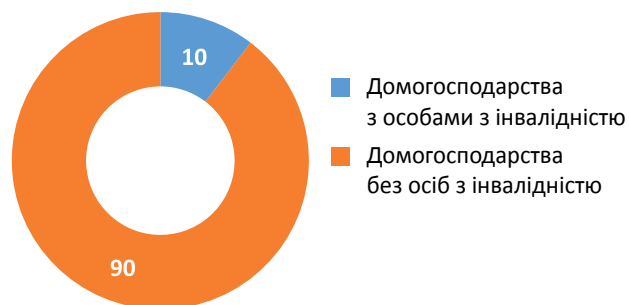

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Майже 10% ВПО заявляють, що в їхньому домогосподарстві є особи з інвалідністю (Діаграма 1.6).

Рівень освіти опитаних ВПО є досить високим, а саме, шістдесят відсотків (60%) із них мають вищу або незакінчену вищу освіту, 25% – професійну освіту та 11% – середню освіту (Діаграма 1.7).

Діаграма 1.6. Розподіл домогосподарств ВПО з особами з інвалідністю (I-III група інвалідності, діти з інвалідністю), %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Діаграма 1.7. Розподіл членів домогосподарств ВПО за здобутою освітою, % від членів домогосподарств, старших за 18 років

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

1 Об'єднання областей у зони ґрунтується на віддаленні від ТНКУ у Донецькій та Луганській областях. Більш детальна інформація наведена у Додатку 2.

2. ЗАЙНЯТІСТЬ ВПО

Зайнятість є однією з ключових проблем, що постають перед ВПО.

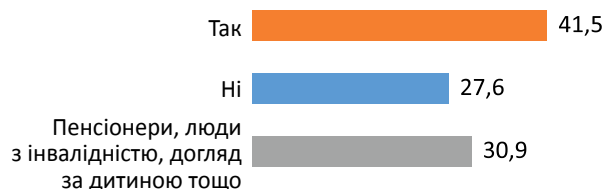
Лише 41,5% ВПО, у порівнянні з 60,1% до переміщення, вдалося знайти роботу у новому місці (Діаграма 2.1). Зниження рівня зайнятості після переміщення становить близько 20%. При цьому 27,6% респондентів виявилися безробітними, а 30,9% ВПО заявляють, що не мають потреби у роботі, оскільки отримують пенсію по інвалідності чи за віком, або перебувають у відпустці для догляду за дитиною (Діаграма 2.2).

Діаграма 2.1. Зайнятість ВПО до та після переміщення, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

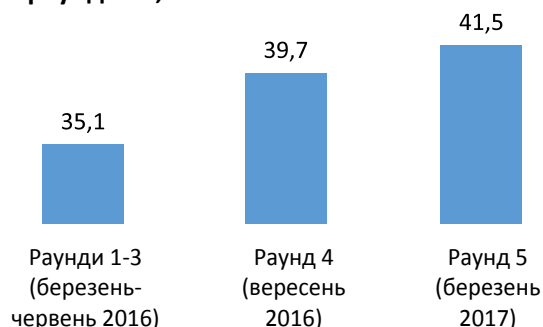
Діаграма 2.2. Зайнятість ВПО після переміщення, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Зайнятість ВПО у новому місці проживання збільшилася у порівнянні з попередніми раундами (39,7% у вересні 2016 року та 35,1% у березні-червні 2016 року) (Діаграма 2.3). Проте вона залишається досить низькою у порівнянні з рівнем зайнятості до переміщення.

Діаграма 2.3. Зайнятість ВПО після переміщення за раундами, %

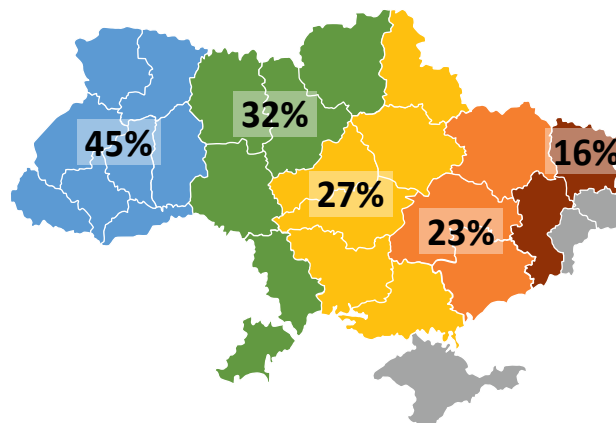

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Згідно з інтерв'ю, рівень зайнятості чоловіків і жінок у віці 18-59 років становив 74% до переміщення, у той час як після переміщення різниця між часткою зайнятих жінок і чоловіків є суттєвою – 20% (48% жінок та 68% чоловіків, відповідно).

Ситуація зайнятості після переміщення корелює з відстанню від лінії розмежування, оскільки частка зайнятих ВПО зростає з 16% у східних областях до 45% у західних областях України (Діаграма 2.4).

Діаграма 2.4. Зайнятість ВПО після переміщення, за географічними зонами, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Сфери зайнятості до переміщення є подібними до сфер зайнятості після переміщення, хоча помітні зміни спостерігаються у двох сферах: зменшення частки зайнятих у промисловості та збільшення зайнятості у сфері послуг після переміщення (Діаграма 2.5).

Діаграма 2.5. Зміни у сферах зайнятості, за видом діяльності до та після переміщення, %

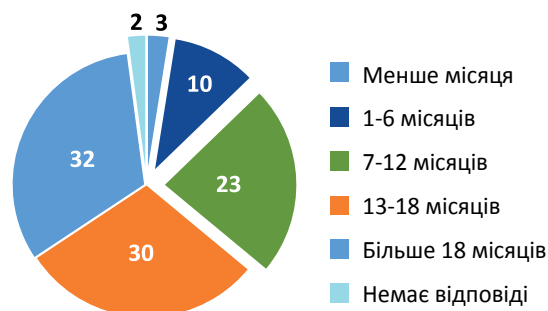
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Три відсотки (3%) ВПО, котрим вдалося знайти роботу після переміщення, працювали менше місяця (у порівнянні з 5% у вересні 2016 року), тоді як близько 62% ВПО працювали довше ніж рік (у порівнянні з 41% у вересні 2016 року) (Діаграма 2.6).

У більшості випадків (67%), робочі місця відповідають кваліфікації ВПО. Цей показник збільшився у порівнянні з попереднім раундом у вересні 2016 року, коли він становив 59%.

Згідно з обговоренням у фокус-групах, ВПО повідомили про проблеми з працевлаштуванням через низьку заробітну плату та відсутність можливостей на ринку праці в сільській місцевості та невеликих містах. Учасники фокус-груп називають вік та інвалідність факторами, що обмежують можливості працевлаштування, а корупцію – основною складністю. Ці перешкоди є актуальними як для місцевих жителів, так і для ВПО (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Діаграма 2.6. Розподіл ВПО за тривалістю працевлаштування на нинішньому робочому місці, % від зайнятих респондентів

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Діаграма 2.7. Розподіл ВПО, що потребують роботи, за видом бажаної підтримки та статтю, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Можливим розв'язанням, яке назвали респонденти, є безпосереднє надання роботи (47%). Таку підтримку воліють отримувати 47% жінок та 46% чоловіків.

Перепідготовка та відкриття власного бізнесу є більш популярними серед жінок (Діаграма 2.7).

Згідно з ключовими інформантами, ВПО, які проживають у сільській місцевості або в невеликих містах, вважають можливості працевлаштування вкрай обмеженими. У міських районах ситуація зайнятості вважається більш сприятливою. (Джерело: фокус-групи з ключовими інформантами – Тернопільська та Кіровоградська області).

3. ДОБРОБУТ ВПО

Засоби для існування

Загальний рівень статків більшості ВПО залишається низьким – лише 45% ВПО можуть купувати лише продукти харчування за власний кошт (Діаграма 3.1).

Діаграма 3.1. Самооцінка ВПО фінансового стану своїх домогосподарств, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Діаграма 3.2. Рівень доходу домогосподарства (на місяць), %

Менше 1 500 грн.	4
1 500-3 000 грн.	21
3 001-5 000 грн.	26
5 001-7 000 грн.	21
7 001-11 000 грн.	8
11 001 і більше грн..	5
Важко сказати/Немає відповіді	15

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

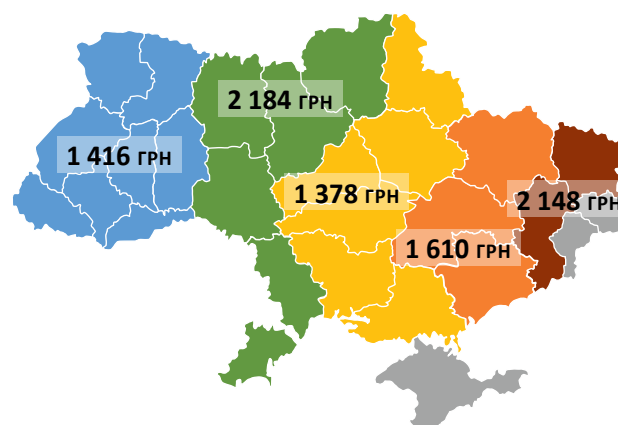
Проте, спостерігається позитивна тенденція: частка найбільш уразливих домогосподарств, змушених обмежити видатки навіть на харчування, зменшилася з 38% у березні-червні 2016 року та 29% у вересні 2016 року до 23% у цьому раунді.

Згідно з даними фокус-груп, рівень добробуту був також низьким, особливо у сільській місцевості. У великих містах ВПО оцінили власний добробут трохи вище. Водночас, учасники вважають своє економічне становище нестабільним через високий ризик втратити роботу (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Середній дохід однієї ВПО (на місяць) становить 1 991 грн. Це є зростанням на 40% протягом одного року, а саме рівень доходів збільшився з 1 420 грн. у березні-червні 2016 року до 1 768 грн. у вересні 2016 року і до 1 991 грн. у березні 2017 року. Проте, щомісячний рівень доходу залишається низьким у порівнянні з фактичним рівнем прожиткового мінімуму в Україні, розрахованим Міністерством соціальної політики (2 862 грн. станом на грудень 2016 року).

ВПО в першій зоні (Донецька та Луганська області), а також у четвертій зоні (Чернігівська, Київська, Житомирська, Вінницька, Одеська) повідомили, що мають вищий середній дохід на одну особу, ніж ВПО в інших зонах (Діаграма 3.3).

Діаграма 3.3. Середній дохід на одну особу (на місяць), за географічними зонами, грн.

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Найважливішим джерелом доходу є державна допомога ВПО та заробітна плата (59% і 56%, відповідно). Спостерігається позитивна тенденція збільшення частки заробітної плати в якості основного джерела доходу – 56% у березні 2017 року та 46% у вересні 2016 року. 33% респондентів назвали соціальну допомогу та пенсію за віком важливими джерелами засобів для існування (Діаграма 3.4).

Діаграма 3.4. Основні джерела доходів у домогосподарствах ВПО за останні 12 місяців, %

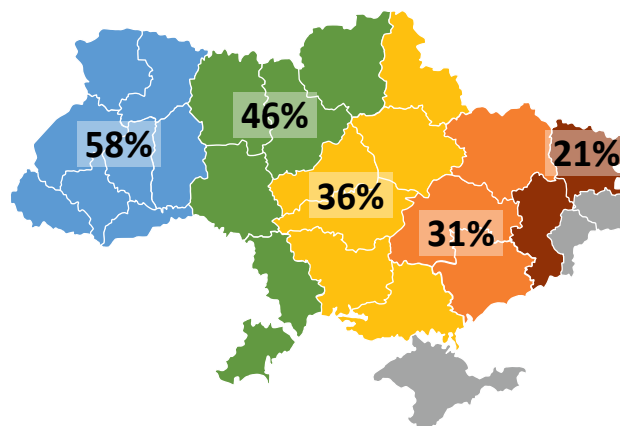
Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Частка випадкових заробітків зменшилася у порівнянні з попереднім раундом: з 19% у вересні 2016 року до 15% у березні 2017 року. Частка тих, хто назвав фінансову допомогу родичів одним з основних джерел доходу значно зменшилася: з 18% у вересні 2016 року до 5% у березні 2017 року.

Більшість учасників фокус-груп повідомляють про відсутність робочих місць та низьку заробітну плату у місцях їх нинішнього проживання (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Опитування виявило тенденцію, що частка ВПО, які називають заробітну плату основним джерелом доходу, збільшується у міру віддалення від лінії розмежування (Діаграма 3.5).

Діаграма 3.5. ВПО, що назвали заробітну плату одним з основних джерел доходів, за географічними зонами, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Як зазначили респонденти опитування, найбільш проблемні питання для ВПО пов'язані з житлом (70%), зокрема: житловими умовами (27%), оплатою орендованого житла (23%) та оплатою послуг ЖКГ (20%). Крім того, ситуація безробіття є також одним з найбільш проблемних питань, з якими стикаються ВПО (13%) (Діаграма 3.6). Ці ж проблемні питання були підтверджені ключовими інформантами.

Діаграма 3.6. Проблемні питання домогосподарств ВПО, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Згідно з ключовими інформантами, найбільш необхідними видами підтримки ВПО є житло (84%), грошова допомога (63%) та отримання гідних робочих місць (61%). Іншим важливим видом підтримки є допомога в отриманні нової професії шляхом додаткового навчання/освіти (29%), а також психологічна підтримка (28%) (Джерело: Особисті інтерв'ю з ключовими інформантами).

Умови проживання та види житла

Більшість ВПО платять за житло; 66% проживають в орендованому житлі, зокрема в орендованих квартирах (43%), орендованих будинках (16%), орендованих кімнатах у квартирах (7%). Значна частина ВПО (22%) живе у родичів або приймаючих сімей. Лише 1% ВПО проживають у власному житлі на ТКУ (Діаграма 3.7).

Діаграма 3.7. Види житла ВПО, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Високі платежі за проживання у значній мірі впливають на загальний рівень добробуту ВПО. Навіть за умови працевлаштованості, оренда житла вважається серйозною проблемою для сімей ВПО, а придбання власного житла вважається неможливим (Джерело: Фокус-групи з ключовими інформантами – Тернопільська та Кіровоградська області).

Більшість ВПО задоволені основними характеристиками свого житла, а саме: електропостачанням, безпекою, водопостачанням, водовідведенням тощо (Діаграма 3.8).

Діаграма 3.8. Задоволеність ВПО умовами проживання

Умови проживання	% задоволених
Електроенергія	89
Безпека	85
Водопостачання	82
Водовідведення	81
Опалення	75
Теплоізоляція	73
Площа житла	70

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

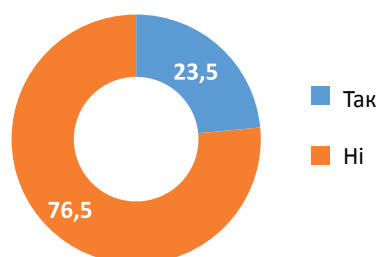
Проте, результати обговорень у фокус-групах показали, що ВПО мають деякі інші проблеми, пов'язані з житловими умовами: відсутність побутової техніки, меблів та посуду. Крім того, учасники фокус-груп відзначили неможливість офіційно орендувати квартиру без усіх необхідних документів (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Призупинення виплати соціальної допомоги

П'ятдесят дев'ять відсотків (59%) опитаних домогосподарств ВПО розраховують на урядову підтримку ВПО в якості одного з основних джерел доходу.

Більше двадцяти відсотків респондентів-ВПО повідомили, що зіткнулися з призупиненням соціальних виплат (Діаграма 3.9).

Діаграма 3.9. ВПО, що зіткнулися з призупиненням соціальних виплат, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Із них 86% вказали, що вони зіткнулися з призупиненням надання урядової підтримки ВПО, 14% – із призупиненням виплати пенсії та 7% – із призупиненням виплати допомоги на дітей тощо. (Діаграма 3.10). Майже 80% випадків призупинення вищезазначених виплат відбулися у 2016 році.

Діаграма 3.10. Розподіл ВПО за видом призупинених соціальних виплат, % респондентів, соціальні виплати яким були призупинені

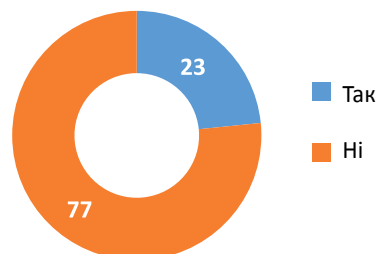
Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Із 23,5% ВПО, що зазнали призупинення соціальних виплат, 77% не отримали жодного офіційного повідомлення про призупинення та процедуру відновлення виплат (Діаграма 3.11). П'ятдесят вісім відсотків (58%) ВПО знають причину призупинення (Діаграма 3.12).

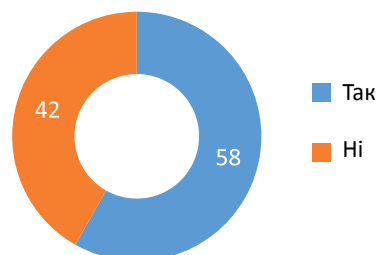
За результатами обговорень у фокус-групах, причини призупинення виплат є такими: недостовірні відомості про місце проживання, недостовірні відомості про рівень доходів та приховування інформації про придбання квартири або автомобіля, які були виявлені в ході перевірок (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Більше половини опитаних ВПО (59%) звернулися до Міністерства соціальної політики з питаннями стосовно призупинення виплат (Діаграма 3.13). Більшість (77%) були обізнані з процедурою відновлення виплат (Діаграма 3.14).

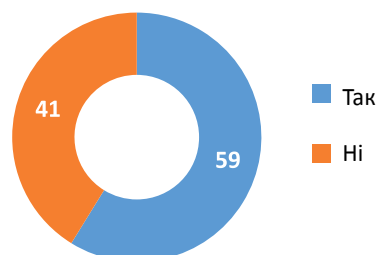
Діаграма 3.11. Розподіл ВПО за фактом отримання повідомлення про призупинення виплат, %

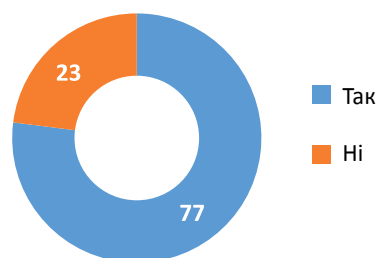
Діаграма 3.12. Розподіл ВПО за обізнаністю з причинами призупинення, %

Діаграма 3.13. Розподіл ВПО, які звернулися з питання призупинення до Міністерства соціальної політики, %

Діаграма 3.14. Розподіл ВПО за обізнаністю з процедурою відновлення виплат, %

Джерело (Діаграми 3.11-3.14): Особисті інтерв'ю з ВПО

4. ДОСТУП ДО СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Доступність соціальних послуг для ВПО була названа важливим фактором інтеграції ВПО у місцеві громади.

ВПО загалом задоволені соціальними послугами, а саме можливістю отримання пенсійних виплат або соціальної допомоги (72%) та доступом до медичних послуг (71%). Найбільше занепокоєння респонденти висловлюють з приводу браку можливостей працевлаштування: лише 47% задоволених (Діаграма 4.1). Проте, слід зазначити, що рівень задоволеності соціальними послугами дещо збільшився у порівнянні з попереднім опитуванням, проведеним у вересні 2016 року, стосовно медичних послуг (з 65% до 71%) та можливостей працевлаштування (з 40% до 47%).

Діаграма 4.1. Задоволеність ВПО соціальними послугами

Соціальні послуги	% задоволених
Можливості отримання пенсії чи соціальної допомоги	72
Доступність медичних послуг	71
Можливості отримання освіти та відвідання дітьми шкіл / дитсадків	64
Доступність адміністративних послуг	63
Можливості працевлаштування	47

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Учасники фокус-груп висловили занепокоєння щодо якості послуг, особливо медичних послуг у сільській місцевості (хоча більшість респондентів вказали, що це є проблемою для усіх жителів, а не лише для ВПО) (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Найбільш значною причиною незадоволеності соціальними послугами є нестача коштів (36%) та дефіцит інформації (35%) (Діаграма 4.2).

Більшість ВПО, які проживають на ТКУ, почувають себе в безпеці у повсякденному житті — підтвердили 78% респондентів (Діаграма 4.3).

Частка ВПО, котрі почувають себе в безпеці, корелює з віддаленістю від лінії розмежування: ті з них, які проживають у західних регіонах, відчують найвищий рівень безпеки (Діаграма 4.4).

Діаграма 4.2. Причини незадоволеності ВПО соціальними послугами, % респондентів, яких стосується

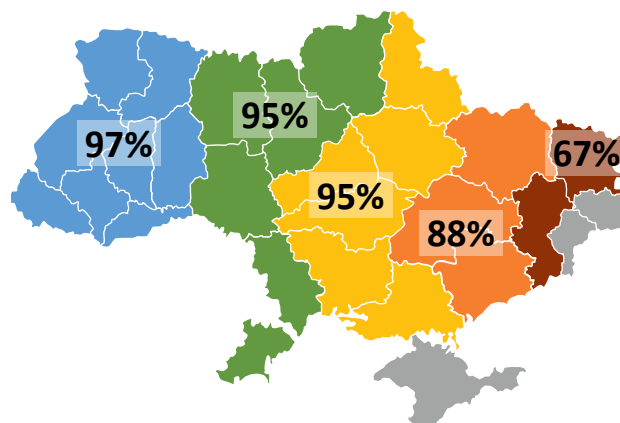
Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Діаграма 4.3. Оцінка ВПО безпеки середовища та інфраструктури населених пунктів, %

Я почуваю себе в безпеці	78
Я почуваю себе в небезпеці вечорами та у віддалених частинах населеного пункту	16
Я почуваю себе в небезпеці більшість часу	6
Інше	0
Немає відповіді	0

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Діаграма 4.4. ВПО, котрі почувають себе в безпеці, за географічними зонами, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

5. МОБІЛЬНІСТЬ ВПО

Досвід переміщення

Більше 85% опитаних ВПО проживають у нинішньому місці протягом більш ніж 18 місяців (зокрема 65% протягом більш ніж 24 місяців) (Діаграма 5.1).

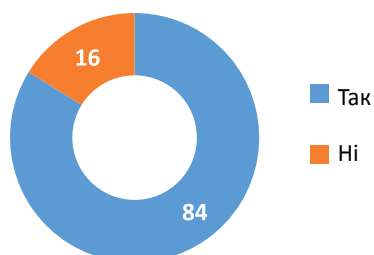
Діаграма 5.1. Як довго ви залишаєтесь у нинішньому місці проживання?, %

До 6 місяців	4
6-12 місяців	5
12-18 місяців	6
18-24 місяців	20
24-30 місяців	42
30 місяців і більше	23

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Для більшості ВПО (84%) їхнє нинішнє місце проживання є першим місцем, до якого вони переїхали (Діаграма 5.2).

Діаграма 5.2. Чи це ваше перше місце проживання після переміщення?, %

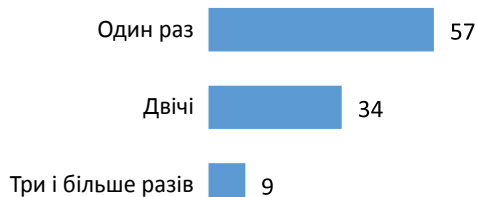

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Більшість учасників фокус-груп також повідомили, що не змінювали своє місце проживання після початкового переїзду до першого місця проживання (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Лише 16% респондентів змінювали своє місце проживання (Діаграма 5.2); більше половини (57%) тих, хто в подальшому переїжджав, змінювали місце проживання лише один раз (Діаграма 5.3).

Діаграма 5.3. Скільки разів ви змінювали своє місце проживання від початку конфлікту?, % респондентів, для яких це місце проживання не є першим після переміщення

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Проблеми з житлом (47%) та висока орендна плата за житло (32%) були названі в якості основних причин переселення з попереднього місця проживання (Діаграма 5.4). Брак можливостей працевлаштування (29%) також є однією з трьох основних причин зміни місця проживання.

Діаграма 5.4. Які причини зміни вашого попереднього місця проживання, % тих, хто змінив місце проживання

	Раунд 4 (вересень 2016)	Раунд 5 (березень 2017)
Проблеми з житлом	46	47
Висока орендна плата за житло	37	32
Брак можливостей працевлаштування	31	29
Проблеми в галузі безпеки	7	8
Соціальне оточення	7	3
Брак можливостей отримання освіти	3	3
Недоступність медичних закладів	5	3
Інше	8	11

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Згідно з ключовими інформантами, 35% домогосподарств ВПО залишили місце проживання протягом перших трьох місяців. Ключові інформанти повідомили, що 36% таких домогосподарств переміщуються в межах України, 2% переїхали за кордон, а щодо решти 62% напрямок переміщення невідомий. Кращі можливості працевлаштування та об'єднання сімей були названі в якості основних причин переїзду ВПО.

Щодо загального планування мобільності ВПО, лише 1% з них повідомили про наміри повернутися до колишнього місця проживання в найближчому майбутньому; більшість ВПО відзначають, що планують повернутися після завершення конфлікту (39%); 17% відзначають, що, можливо, повернуться в майбутньому, 26% респондентів висловили намір не повертатися (Діаграма 5.5).

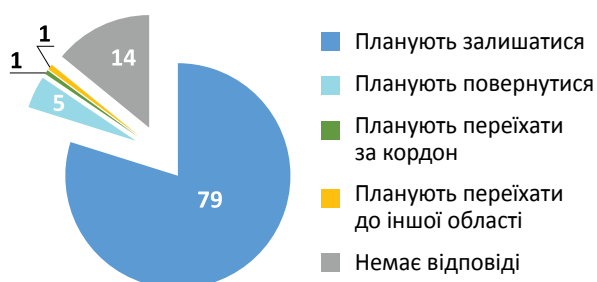
Діаграма 5.5. Загальні плани ВПО щодо повернення для проживання у місце проживання до переміщення, %

Так, у найближчому майбутньому	1
Так, після завершення конфлікту	39
Так, можливо, в майбутньому	17
Ні	26
Важко відповісти	17

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Коли ВПО запитали про їхні плани на найближчі три місяці, більшість ВПО (79%) відповіли, що залишаться у нинішньому місці проживання (Діаграма 5.6).

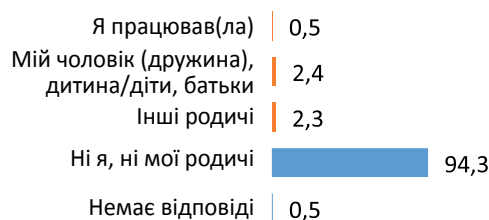
Діаграма 5.6. Розподіл ВПО за планами на найближчі три місяці, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Тенденція щодо пошуку роботи за кордоном є низькою. Лише 0,5% ВПО мають досвід роботи за кордоном протягом останніх трьох років. У менш ніж 5% ВПО є родичі, які мали такий досвід (Діаграма 5.7).

Діаграма 5.7. Розподіл ВПО за досвідом роботи за кордоном протягом останніх трьох років, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Двадцять п'ять відсотків (25%) ключових інформантів заявили, що в їхніх населених пунктах існують можливості виїхати за кордон або у межах країни. Проте, частка ВПО, які підтвердили це, є вдвічі нижчою (13%).

Найбільш бажаними країнами для ВПО для пошуку роботи за кордоном є Польща та Канада (Діаграма 5.8).

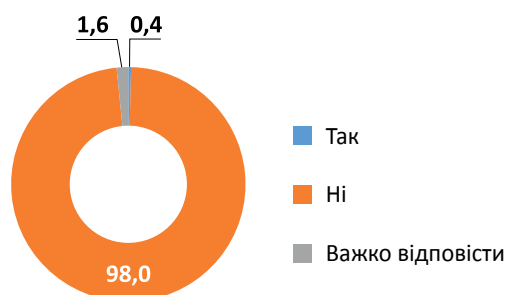
Діаграма 5.8. Розподіл ВПО за країнами, де вони бажали би шукати роботу (основні 10 країн), %

Польща	14
Канада	7
США	5
Чеська Республіка	5
Білорусь	4
Росія	3
Італія	3
Іспанія	3
Португалія	2
Словаччина	1

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

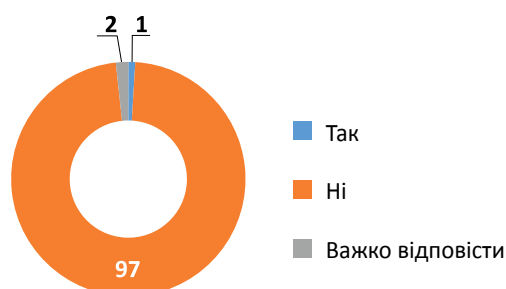
За даними опитування, лише 0,4% ВПО було запропоновано статус біженця за кордоном, і лише 1% було запропоновано роботу за кордоном без офіційного працевлаштування (Діаграма 5.9 та 5.10).

Діаграма 5.9. Розподіл ВПО за пропозиціями отримати статус біженця за кордоном, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Діаграма 5.10. Розподіл ВПО за пропозиціями роботи за кордоном без офіційного працевлаштування, %

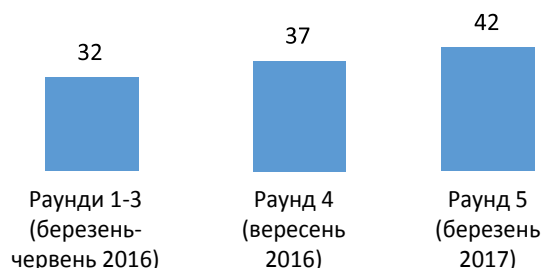

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Відвідання колишніх місць проживання

Частка ВПО, які відвідували місця їхнього проживання, збільшилася на 5% у порівнянні з попередніми раундами (Діаграма 5.11).

Діаграма 5.11. Розподіл ВПО за відвідуванням їхніх місць проживання до переміщення, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Основними причинами відвідання ТНКУ є навідання житла та/або підтримання його у доброму стані (68%), перевезення речей (53%) та відвідання друзів та/або сім'ї (35%) (Діаграма 5.12).

Діаграма 5.12. Причини відвідання ВПО ТНКУ після переміщення, % респондентів, що відвідують ТНКУ

Навідання житла та/або підтримання його у доброму стані	68
Перевезення речей	53
Відвідання друзів та/або сім'ї	35
Особливі нагоди, а саме весілля чи похорони	6
Ознайомлення з можливостями повернення	6
Операції з власністю (продаж, оренда)	4
Інше	2

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Частка респондентів, які виїхали з метою ознайомлення з можливостями повернення, знизилася до 6% у порівнянні з 11% у вересні 2016 року.

За даними опитування, 58% ВПО зазначили, що не відвідували ТНКУ після переміщення. Основною причиною цього було відчуття, що це було «небезпечно для життя» (Діаграма 5.13).

Діаграма 5.13. Причини невідвідування ВПО ТНКУ після переміщення, % респондентів, що не відвідують ТНКУ

Небезпечно для життя	45
Через брак фінансових можливостей	16
Через стан здоров'я	14
З політичних причин	13
Там не залишилося власності та родичів/друзів	10
Інше (вказіть)	1
Немає відповіді	1

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Більшість ВПО (92%) зазначають, що вони стикаються з перешкодами при відвіданні ТНКУ, і лише 8% зазначають, що не стикаються з проблемами.

Найважливішими перешкодами є черги на контрольно-пропускних пунктах уздовж лінії розмежування (68%) та транспортне сполучення (25%) (Діаграма 5.14).

Для 73% ВПО основним джерелом інформації про ситуацію на ТНКУ є інформація від родичів або друзів, які продовжують проживати або відвідувати ТНКУ (Діаграма 5.15). Телебачення та Інтернет також є одними з найважливіших джерел інформації (Діаграма 5.15).

Діаграма 5.14. Найважливіші перешкоди у відвіданні ТНКУ, % респондентів, що відвідували ТНКУ після переміщення

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО

Діаграма 5.15. Розподіл ВПО за джерелами інформації про ТНКУ, %

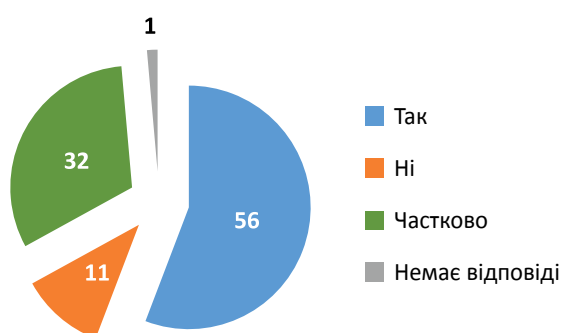
Родичі або друзі, що проживають на ТНКУ	57
Родичі або друзі, що відвідують ТНКУ	16
Телебачення	63
Інтернет	62
Особисті візити	14
Газети	6
Органи державної влади	3
НУО	1
Інше	1

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

6. ІНТЕГРАЦІЯ У МІСЦЕВІ ГРОМАДИ

Вісімдесят вісім відсотків (88%) ВПО заявляють, що вони інтегрувалися (повністю або частково) у місцеві громади; лише 11% із них зазначають, що вони не інтегрувалися (Діаграма 6.1).

Діаграма 6.1. Самооцінка ВПО їх інтеграції у місцеві громади, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Згідно ключових інформантів, більшість ВПО успішно інтегрувалися у приймаючі громади. Більше третини експертів відзначають, що ВПО, які проживають на території їхніх населених пунктів, є достатньо інтегрованими у приймаючі громади. Ще третина відзначає, що більшість ВПО є частково інтегрованими.

Проте, в ході обговорення у фокус-групах деякі ВПО повідомили, що їм важко інтегруватися у місцеві громади (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Житло було назване найважливішою передумовою інтеграції ВПО в містах (77% і 65% відповідно). У селах важливішим вважається регулярний дохід (62%). (Діаграма 6.2).

Ключові інформанти зазначають зайнятість та можливість забезпечення житла в якості важливих факторів для інтеграції. Підтримка з боку місцевих громад також була визначена в якості важливого фактора інтеграції ВПО.

Діаграма 6.2. Передумови для інтеграції ВПО у нинішні місцеві громади, за видом населеного пункту, %

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Дискримінації на підставі статусу ВПО зазнають 18% респондентів, що відповідає значному збільшенню з вересня 2016 року (9%) (Діаграма 6.3).

Діаграма 6.3. Розподіл ВПО за випадками дискримінації їх безпосередньо або членів їх домогосподарств, %

	Раунд 4 (вересень 2016)	Раунд 5 (березень 2017)
Зазнавали дискримінації	9	18
Не зазнавали дискримінації	90	77
Немає відповіді	1	5

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Цей показник також зазначають ключові інформанти: він збільшився з 11% у вересні 2016 року до 16% у березні 2017 року.

ВПО, які зазнали дискримінації, при відповіді на відкриті питання також повідомляють, що багато випадків дискримінації виникають у сфері нерухомості та працевлаштування (відмова у житлі або працевлаштуванні через статус ВПО); частина респондентів зазначила, що досвід спілкування з місцевим населенням є негативним або агресивним. Респонденти також повідомили про декілька випадків дискримінації дітей у школах та дитсадках (негативне ставлення вчителів та учнів до дітей ВПО).

Респонденти опитування ВПО (41%) та ключових інформантів (36%) визначають ЗМІ найбільш ефективним каналом інформування суспільства про проблеми ВПО.

Комунікація з місцевими органами влади, міжнародними організаціями та центральним Урядом також була названа респондентами в якості важливих каналів (Діаграма 6.4).

Діаграма 6.4. Найкращий спосіб донесення думки ВПО щодо шляхів розв'язання існуючих проблем, %

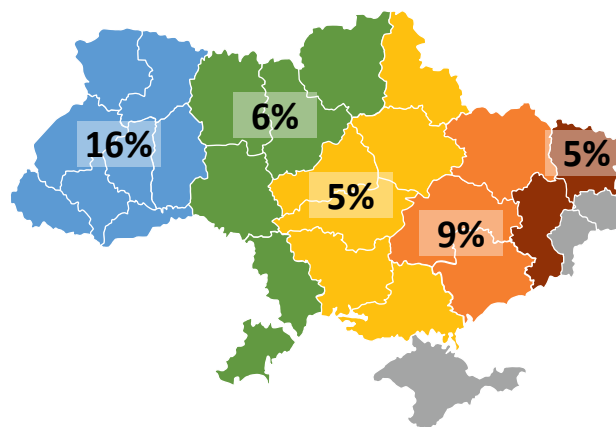
Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Учасники фокус-груп також зазначають необхідність створення спільноти ВПО, щоб представляти їхні інтереси на місцевому та національному рівнях (Джерело: фокус-групи з ВПО – Луганська та Полтавська області).

Лише 6% ВПО зазначають, що вони голосували на місцевих виборах на території переміщення у 2015 році.

Цей показник значно вищий у п'ятій зоні (західна частина України) (Діаграма 6.5).

Діаграма 6.5. Розподіл ВПО, що голосували на території переміщення на місцевих виборах у 2015 році, за зонами, %

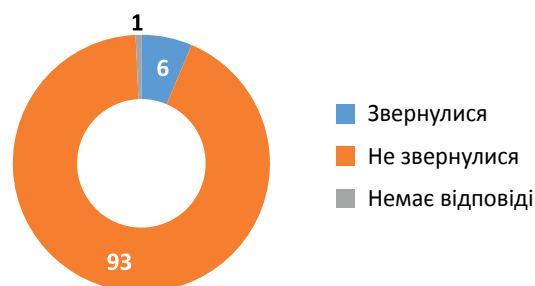

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Основною причиною, через яку ВПО не змогли проголосувати у 2015 році на місцевих виборах, є відсутність місцевої реєстрації.

Лише 6% тих, хто не голосував, звернулися щодо зміни їхньої виборчої адреси (Діаграма 6.6).

Діаграма 6.6. Звернення щодо зміни виборчої адреси, % тих, хто не голосував

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

Багато ВПО зазначають, що вони не знають, як голосувати при переміщенні (25%) або не мали часу (24%) (Діаграма 6.7).

Діаграма 6.7. Причини відсутності звернення щодо зміни виборчої адреси, % тих, хто не звернувся щодо зміни виборчої адреси

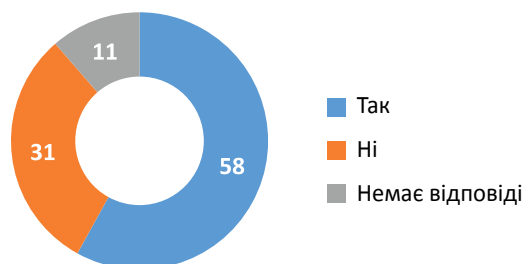
Я не знаю як голосувати при переміщенні	25,3
В мене не було часу	24,3
Мене ніколи не цікавила участь у виборах	15,9
Я хотів(ла) проте не знав(ла) де отримати тимчасову виборчу адресу	15,4
Я хотів(ла) проголосувати проте не зміг(ла) отримати тимчасову виборчу адресу	5,3
Я не відчуваю себе членом місцевої громади для голосування на місцевих виборах	3,4
Немає відповіді	10,4

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Результати фокус-груп з ВПО та ключовими інформантами показали, що основною причиною, через яку ВПО не голосували на місцевих виборах у 2015 році, була відсутність інформації про процедуру голосування при переміщенні (Джерело: фокус-групи з ВПО; фокус-групи з ключовими інформантами).

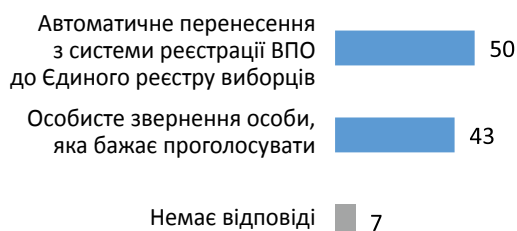
Більше половини (58%) респондентів заявляють, що право голосу є важливим (Діаграма 6.8).

Діаграма 6.8. Розподіл ВПО за важливістю права голосу, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

Діаграма 6.9. Обраний механізм забезпечення реалізації права голосу ВПО, % респондентів, для яких право голосу є важливим

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

7. ПОВЕРНЕННЯ ДО ТЕРИТОРІЙ НЕКОНТРОЛЬОВАНИХ УРЯДОМ

При проведенні телефонного опитування, яке включало в себе 3 132 інтерв'ю в усіх регіонах України, 8% респондентів були визначені як ВПО, які повернулися та проживають на ТНКУ.

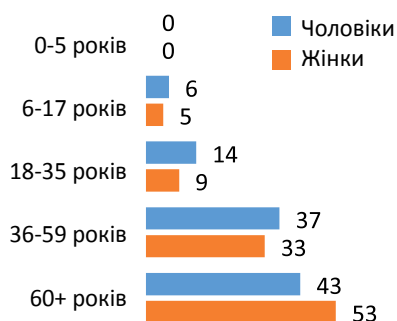
Серед числа опитаних членів домогосподарства, які повернулися до ТНКУ, переважають жінки, досягаючи 61%. Близько половини тих, хто повернувся (49%), старше 60 років.

Рівень зайнятості ВПО, які повернулися до ТНКУ був нижчим, ніж на ТКУ, а саме 19% у порівнянні з 42% (Діаграма 7.2).

Середньомісячний дохід на одну особу, що повернулася, становить 1 711 грн., він є нижчим, ніж дохід ВПО на ТКУ (1 991 грн.).

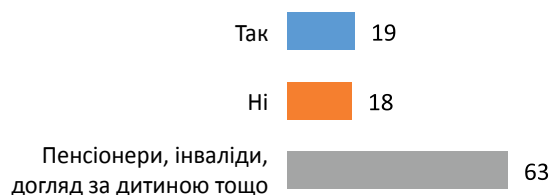
Особи, що повернулися – учасники фокус-груп повідомили, що вони не змогли досягти якості життя, яку вони мали до початку конфлікту; грошей вистачає лише на задоволення основних потреб (Джерело: фокус-групи з особами, що повернулися).

Діаграма 7.1. Розподіл опитаних членів домогосподарств, які повернулися до ТНКУ, за статтю та віком, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Діаграма 7.2. Зайнятість осіб, що повернулися до ТНКУ після переміщення, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Діаграма 7.3. Рівень доходу домогосподарств осіб, що повернулися до ТНКУ (на місяць), %

Нижче 1 500 грн.	13
1 500-3 000 грн.	35
3 001-5 000 грн.	10
5 001-7 000 грн.	2
7 001-11 000 грн.	1
Вище 11 000 грн.	0
Немає доходу	5
Важко відповісти / Немає відповіді	34

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

Діаграма 7.4. Основні джерела доходу домогосподарств осіб, які повернулися до ТНКУ протягом останніх 12 місяців, %

Діаграма 7.5. Проблемні питання домогосподарств осіб, що повернулися до ТНКУ, %

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді
Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Найважливішим джерелом доходу для майже половини ВПО, які повернулися до ТНКУ, є пенсія за віком (51%). Іншим суттєвим джерелом є заробітна плата (22%) (Діаграма 7.4). Для ВПО на ТКУ найважливішими джерелами є урядова підтримка ВПО (59%) та заробітна плата (56%).

Дев'яносто чотири відсотки (94%) осіб, що повернулися, проживають у власних квартирах або будинках; решта 6% повідомили, що не проживають у власних будинках через пошкодження або руйнування.

Безпека була названа основною проблемою домогосподарств осіб, що повернулися (46%) (Діаграма 7.5). Для ВПО на ТКУ основною проблемою є житлові питання (70%), а безпека становить лише 2%.

Жодна з осіб, що повернулися, не відчувала себе у повній безпеці. Більшість учасників фокус-груп осіб, що повернулися, відзначають, що вони бояться обстрілів. Вони також повідомили, що звикли до ситуації та відчують себе завжди в небезпеці (Джерело: Фокус-групи з особами, що повернулися).

Задоволеність осіб, що повернулися, житловими умовами є високою у розрізі більшості параметрів (електропостачання, житлова площа, водопостачання та ін.), за винятком безпеки (41%) (Діаграма 7.6). Задоволеність ВПО на ТКУ житловими умовами також є досить високою (за всіма параметрами вище, ніж 70%), а безпекою – 85%.

Діаграма 7.6. Задоволення осіб, що повернулися до ТНКУ, житловими умовами

Житлові умови	% задоволених
Електроенергія	99
Житлова площа	97
Водопостачання	92
Водовідведення	91
Теплоізоляція	91
Опалення	90
Безпека	41

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Учасники фокус-груп дуже задоволені цінами на послуги ЖКГ; респонденти відзначили, що ціни є значно нижчими, ніж на ТКУ (Джерело: Фокус-групи з особами, що повернулися).

ВПО, які повернулися до ТНКУ, загалом задоволені доступністю медичних послуг (87%) (Діаграма 7.7).

Діаграма 7.7. Задоволеність осіб, що повернулися до ТНКУ, соціальними послугами

Соціальні послуги	% задоволених
Доступність медичних послуг	87
Можливість отримання пенсії або соціальної допомоги	67
Можливості працевлаштування	61
Доступ до адміністративних послуг	60
Можливості отримання освіти та відвідання дітьми шкіл / дитсадків	60

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Проте, учасники фокус-груп зазначили, що вони мають доступ лише до основних медичних послуг і не можуть дозволити собі дороге лікування або медичні препарати (Джерело: Фокус-групи з особами, що повернулися).

У цілому, безпека є одним з найбільш проблемних питань для осіб, що повернулися. Різниця в оцінці безпеки ВПО на ТКУ та ВПО, які повернулися до ТНКУ, становить 57% (Діаграма 7.8).

Діаграма 7.8. Оцінка безпечності середовища та інфраструктури населених пунктів, %

	ТКУ	ТНКУ
Я почуваю себе в безпеці	78	21
Я почуваю себе в небезпеці вечорами та у віддалених частинах населеного пункту	16	31
Я почуваю себе в небезпеці більшість часу	6	44
Інше	0	1
Немає відповіді	0	3

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Приблизно 78% респондентів на ТНКУ зазначають, що найважливішою причиною їхнього повернення було володіння приватною власністю на ТНКУ та відсутність необхідності платити за оренду. Другим основним стимулюючим фактором для повернення до ТНКУ є сімейні обставини (36%) (Діаграма 7.9).

Діаграма 7.9. Причини повернення та проживання на ТНКУ, %

Наявність приватної власності та відсутність необхідності платити за оренду	78
Сімейні обставини	36
Брак можливостей працевлаштування	9
Неспроможність соціально інтегруватися у місцеву громаду за попереднім місцем проживання	9
Обмежений доступ до соціальних послуг – медичних послуг, освіти тощо	9
Інше	11
Немає відповіді	3

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Результати фокус-груп підтвердили, що однією з головних проблем на ТКУ є необхідність платити за послуги ЖКГ (Джерело: Фокус-групи з особами, що повернулися).

Майже половина осіб, що повернулися (49%), заявила про задоволеність своїм рішенням повернутися. Проте, значна кількість (32%) осіб, що повернулися відмовилися відповідати на це питання або не знали, як відповісти (Діаграма 7.10).

Діаграма 7.10. Задоволеність рішенням щодо повернення та проживання на ТНКУ, %

Повністю задоволений(а)	12
Задоволений(а)	37
Незадоволений(а)	12
Повністю незадоволений(а)	7
Немає відповіді /Важко відповісти	32

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

Основна причина задоволеності респондентів полягає в тому, що вони повернулися «додому» (психологічний фактор) і не повинні платити за житло (економічний фактор).

Незадоволеність головним чином пов'язана з відсутністю безпеки та фінансовими проблемами (Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, що повернулися до ТНКУ – відкриті запитання).

Шістдесят три відсотки (63%) осіб, що повернулися, планують залишатися на ТНКУ протягом наступних трьох місяців (Діаграма 7.11).

Діаграма 7.11. Плани осіб, що повернулися до ТНКУ, на наступні три місяці, %

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

Майже половина (48%) осіб, що повернулися, зазначають, що вони не відвідують території, які контролюються урядом з метою отримання урядової підтримки ВПО. Відповідно, ті, хто відвідує ТКУ для отримання підтримки, роблять це не досить часто – раз на місяць або рідше (Діаграма 7.12).

Діаграма 7.12. Частота відвідання особами, що повернулися до ТНКУ, територій, які контролюються урядом, для отримання підтримки, %

Раз на тиждень	1
2-3 рази на місяць	3
Раз на місяць	13
Раз на два місяці	5
Раз у три місяці	5
Рідше, ніж раз у три місяці	11
Я не відвідую території, які контролюються Урядом	48
Немає відповіді	14

Джерело: Телефонні інтерв'ю з ВПО, які повернулися до ТНКУ

8. ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. Методологія

НМС функціонує з використанням даних, які отримуються з багатьох джерел, а саме:

- Даних вибірових опитувань ВПО у рамках особистих інтерв'ю;
- Даних вибірових опитувань ВПО у рамках телефонних інтерв'ю;
- Даних інтерв'ю ключових інформантів;
- Обговорення у фокус-групах;
- Офіційних даних.

Об'єктом НМС є загал ВПО та місця їхнього проживання у 24 областях України та м. Київ.

Головною метою НМС є здійснення аналізу ситуації та проблем, пов'язаних з розміщенням, переміщенням або намірами подальшого переміщення,

повернення ВПО, а також сприйняття ситуації ВПО місцевими громадами.

Цільові групи:

- Ключові інформанти – представники місцевих громад, місцевих органів влади, громад ВПО, неурядових організацій (НУО), навчальних та медичних закладів;
- Окремі ВПО та їхні домогосподарства.

У ході опитування збирається інформація щодо: соціально-економічних характеристик окремих ВПО та їхніх домогосподарств, зокрема тенденцій та намірів переселення, зайнятості та добробуту, доступу до соціальних послуг, бажаних тривалих розв'язань проблем, а також потреб у допомозі.

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

З метою проведення особистих інтерв'ю з ключовими інформантами та домогосподарствами ВПО було опрацьовано вибірку з 205 територіальних одиниць (розподіл вибірки за областями наведено нижче у Діаграмі 1). Загал ВПО, зареєстрованих МСПУ, був стратифікований за областями. Добір територіальних одиниць здійснювався з урахуванням ймовірності, пропорційної кількості ВПО, зареєстрованих у кожній з них. У кожній територіальній одиниці було відібрано два ключові інформанти та два домогосподарства ВПО.

Діаграма 1. Розподіл відібраних територіальних одиниць за областями України

Область	Кількість вибраних територіальних одиниць
Усього	205
Вінницька	4
Волинська	4
Дніпропетровська	14
Донецька	48
Житомирська	4
Закарпатська	4
Запорізька	14
Івано-Франківська	4
Київська (без м. Київ)	6
Кіровоградська	4
Луганська	24
Львівська	4
Миколаївська	4
Одеська	5
Полтавська	4
Рівненська	4
Сумська	4
Тернопільська	4
Харківська	14
Херсонська	4
Хмельницька	4
Черкаська	4
Чернівецька	4
Чернігівська	4
м. Київ	12

Ключові інформанти були визначені у масштабах країни для моніторингу розвитку ситуації внутрішньо переміщених осіб у регіонах. Інформація стосовно розподілу ключових інформантів за областями наведена нижче у Діаграмі 2.

Діаграма 2. Розподіл ключових інформантів

Область	Кількість ключових інформантів
Усього	410
Вінницька	8
Волинська	8
Дніпропетровська	28
Донецька	96
Житомирська	8
Закарпатська	8
Запорізька	28
Івано-Франківська	8
Київська (без м. Київ)	12
Кіровоградська	8
Луганська	48
Львівська	8
Миколаївська	8
Одеська	10
Полтавська	8
Рівненська	8
Сумська	8
Тернопільська	8
Харківська	28
Херсонська	8
Хмельницька	8
Черкаська	8
Чернівецька	8
Чернігівська	8
м. Київ	24

Вибіркове опитування домогосподарств ВПО методом особистого інтерв'ю передбачає формування стратифікованої багатоступеневої ймовірнісної вибірки домогосподарств. Обсяг вибірки – 1 025 домогосподарств, опитаних у березні 2017 року. Розподіл домогосподарств ВПО для проведення особистих інтерв'ю в рамках НМС наведений нижче у Діаграмі 3.

Діаграма 3. Розподіл домогосподарств ВПО для проведення особистих інтерв'ю

Область	Кількість
Усього	1025
Вінницька	20
Волинська	20
Дніпропетровська	70
Донецька	240
Житомирська	20
Закарпатська	20
Запорізька	70
Івано-Франківська	20
Київська (без м. Київ)	30
Кіровоградська	20
Луганська	120
Львівська	20
Миколаївська	20
Одеська	25
Полтавська	20
Рівненська	20
Сумська	20
Тернопільська	20
Харківська	70
Херсонська	20
Хмельницька	20
Черкаська	20
Чернівецька	20
Чернігівська	20
м. Київ	60

Вибіркове опитування ВПО методом телефонного інтерв'ю передбачає обсяг вибірки на рівні 3 132 домогосподарств, вибраних випадково з бази даних Мінсоцполітики у лютому-березні 2017 року. Розподіл домогосподарств ВПО для проведення телефонних інтерв'ю в рамках НМС наведений нижче у Діаграмі 4.

Діаграма 4. Розподіл домогосподарств ВПО для проведення телефонних інтерв'ю

Область	Кількість
Усього	3132
Вінницька	59
Волинська	59
Дніпропетровська	203
Донецька	758
Житомирська	59
Закарпатська	59
Запорізька	204
Івано-Франківська	60
Київська (без м. Київ)	87
Кіровоградська	58
Луганська	421
Львівська	59
Миколаївська	59
Одеська	73
Полтавська	59
Рівненська	59
Сумська	58
Тернопільська	59
Харківська	203
Херсонська	59
Хмельницька	59
Черкаська	60
Чернівецька	59
Чернігівська	59
м. Київ	180

Проект фінансується
Європейським Союзом та
впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

ДОДАТОК 2. Групування областей у зони за відстанню від територій Донецької та Луганської областей, неконтрольованих Урядом

Зона	Область
1	Донецька обл. (ТКУ)
	Луганська обл. (ТКУ)
2	Дніпропетровська обл.
	Харківська обл.
	Запорізька обл.
3	Кіровоградська обл.
	Миколаївська обл.
	Полтавська обл.
	Сумська обл.
	Херсонська обл.
	Черкаська обл.
4	Вінницька обл.
	Житомирська обл.
	Київська обл.
	м. Київ
	Одеська обл.
	Чернігівська обл.
5	Волинська обл.
	Закарпатська обл.
	Івано-Франківська обл.
	Львівська обл.
	Рівненська обл.
	Тернопільська обл.
	Хмельницька обл.
	Чернівецька обл.

ДОДАТОК 3. Статистика дзвінків у рамках телефонного опитування

Дзвінки

Усього	7742	
Проведені інтерв'ю (ТКУ)	2897	37%
Проведені інтерв'ю (ТНКУ)	235	3%
Немає відповіді / телефон не відповідає	1424	18%
Немає зв'язку	1081	14%
Не обслуговується	534	7%
Не ВПО (респонденти зазначили, що вони не є ВПО, не часто – родичі були зареєстровані як ВПО за цим номером)	359	5%
Відмова брати участь в опитуванні	1212	16%

Немає зв'язку

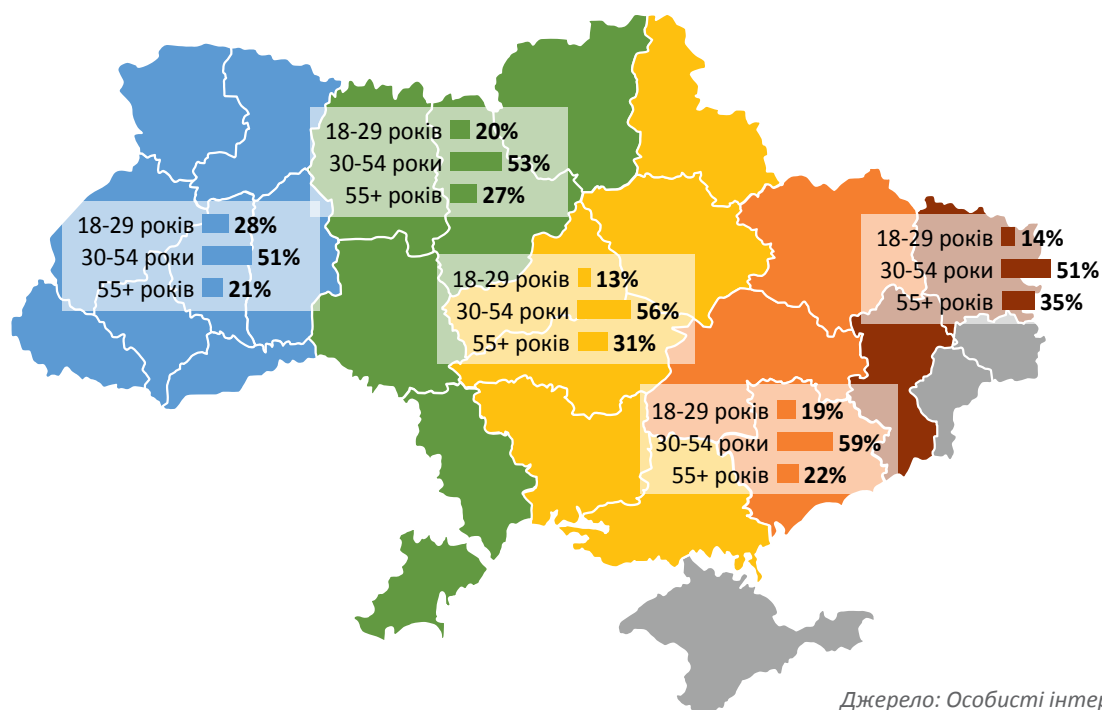
Усього	1081	
Vodafone	585	54%
Kyivstar	374	35%
lifecell	121	11%
Інше	1	0%

Не обслуговується

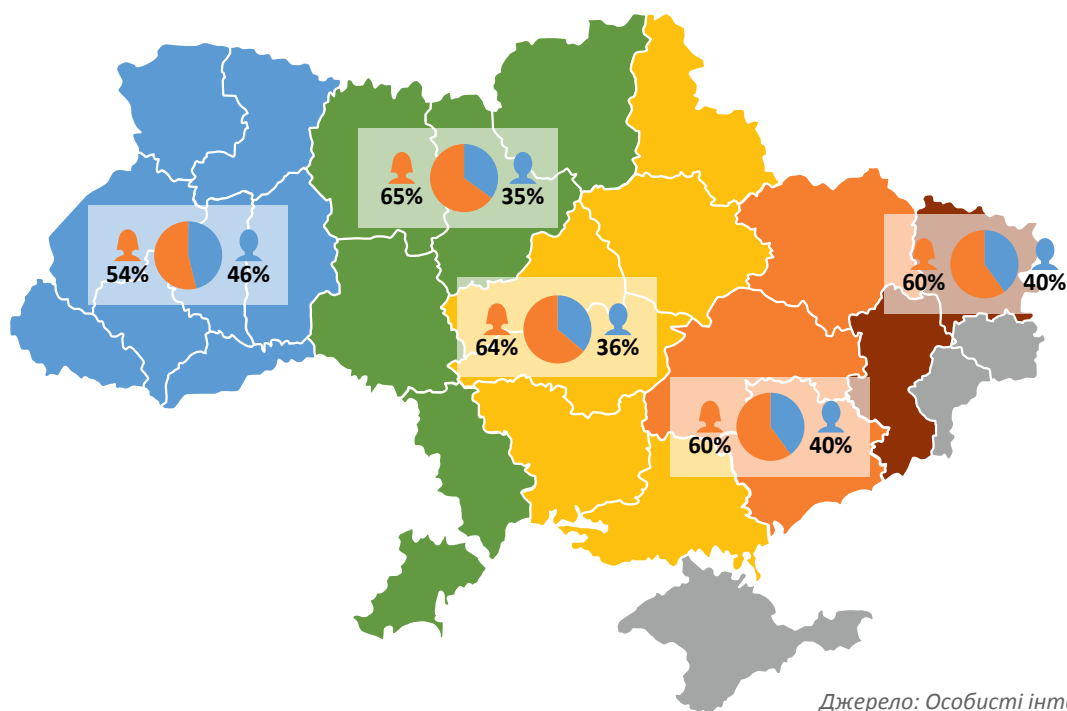
Усього	534	
Vodafone	352	66%
Kyivstar	113	21%
lifecell	63	12%
Інше	6	1%

ДОДАТОК 4. Додаткові результати особистих інтерв'ю з ВПО

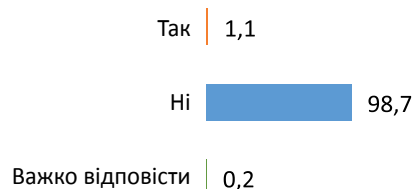
**Діаграма 1. Віковий розподіл членів домогосподарств ВПО за зонами,
% членів домогосподарств у віці старше 18 років**

**Діаграма 2. Розподіл членів домогосподарств ВПО за статтю, за зонами,
% членів домогосподарств у віці старше 18 років**

Діаграма 3.1. Чи були ви або члени вашої сім'ї змушені працювати проти власної волі, %

Діаграма 3.3. Чи брали ви або члени вашої сім'ї участь у злочинній діяльності проти власної волі, %

Діаграма 3.2. Чи були ви або члени вашої сім'ї змушені надавати секс-послуги проти власної волі, %

Діаграма 3.4. Чи були ви або члени вашої сім'ї змушені взяти участь у збройному конфлікті проти власної волі, %

Джерело: Особисті інтерв'ю з ВПО

ДОДАТОК 5. Результати інтерв'ю з ключовими інформантами, за зонами

Діаграма 1. Найбільш гострі проблеми для мешканців населених пунктів, %

	Усього	Зона				
		1	2	3	4	5
Безробіття	64,4	59,0	82,6	65,6	59,5	57,7
Житло	64,0	58,3	70,5	73,4	75,7	43,3
Оплата житлово-комунальних послуг	62,8	59,7	66,9	46,0	73,3	66,4
Оплата оренди житла	50,5	50,2	42,5	44,3	65,5	43,5
Призупинення соціальних виплат	28,6	28,2	21,5	34,3	39,3	14,2
Доступ до ліків	21,5	23,2	14,5	13,8	29,0	5,7
Доступ до медичних послуг	14,2	11,2	10,2	26,8	26,5	12,3
Ведення власного бізнесу	9,4	10,9	8,7	10,8	4,7	5,0
Недостатнє харчування	7,7	6,5	7,6	3,7	14,5	0,0
Доступ до освіти	6,6	3,0	16,1	3,7	7,9	6,1
Виплата банківських кредитів	6,0	5,0	5,6	8,2	8,8	10,5
Затримки виплати заробітної плати	5,1	3,3	11,0	9,7	2,4	0,0
Відпустки / відпочинок	3,2	1,3	5,0	6,8	6,7	0,0
Безпека	2,7	2,0	3,8	1,0	4,6	0,0

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді

Діаграма 2. Чи зверталися ВПО з будь-яким зі згаданих вище питань до вашої організації, %

Зона	Так	Ні
Усього	59,5	40,5
1	44,3	55,7
2	65,6	34,4
3	87,9	12,1
4	92,4	7,6
5	93,7	6,3

Діаграма 3. Знання ключовими інформантами регіональних чи державних програм підтримки ВПО, що реалізуються в їх населених пунктах, %

Зона	Так	Ні
Усього	36,1	63,9
1	32,7	67,3
2	27,1	72,9
3	46,4	53,6
4	56,0	44,0
5	46,3	53,7

Діаграма 4. Підтримка, якої потребують ВПО, %

	Усього	Зона				
		1	2	3	4	5
Грошова допомога	63,1	68,2	51,3	52,6	64,3	60,0
Житло	84,1	85,4	85,1	74,8	81,1	79,7
Отримання нової професії	28,8	28,6	37,7	22,4	22,0	8,2
Підтримка у працевлаштуванні	60,8	63,2	73,6	55,1	40,3	33,1
Допомога у відкритті бізнесу	19,3	19,2	27,0	0,0	16,5	9,1
Запевнення відвідання дітьми дитячих садків та шкіл	13,1	7,3	25,7	6,6	20,0	3,7
Відновлення документів	18,2	11,4	42,7	14,7	12,0	5,1
Підтримка у взаємодії з місцевими жителями	9,7	5,4	25,3	9,3	5,2	1,2
Психологічна підтримка	28,0	21,2	46,0	27,9	28,5	23,6
Охорона здоров'я	17,8	12,3	21,2	10,0	37,0	2,2
Правова підтримка	21,6	19,3	24,4	13,9	28,2	25,3
Інше (вкажіть)	2,0	0,8	3,1	3,7	4,2	2,4

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді

Діаграма 5. Оцінка ВПО доступності окремих сфер, % респондентів (повністю доступно)

	Усього	Зона				
		1	2	3	4	5
Зайнятість	46,3	35,6	54,2	54,1	70,2	58,8
Житло	37,8	39,0	46,9	36,1	21,5	38,3
Охорона здоров'я	67,6	64,9	72,5	75,9	66,3	83,5
Освіта	76,3	75,0	76,5	94,0	73,1	93,6
Соціальний захист	69,2	66,0	65,7	80,9	79,0	93,1
Державні послуги	62,9	57,8	59,7	82,3	75,5	92,7

Діаграма 6. Ступінь інтегрованості більшості ВПО у місцеві громади, %

Зона	Достатньо інтегровані	Частково інтегровані	Слабо інтегровані	Неінтегровані	Важко відповісти	Немає відповіді
Усього	38,5	36,2	12,3	5,7	6,9	0,4
1	46,9	23,2	11,9	9,5	7,8	0,7
2	17,6	58,2	15,7	1,7	6,9	0,0
3	23,3	50,5	20,2	0,0	6,0	0,0
4	38,1	50,0	7,3	0,0	4,7	0,0
5	65,5	23,4	7,4	0,0	1,9	1,9

Діаграма 7. Три найважливіші чинники, що сприяють інтеграції ВПО, %

	Усього	Зона				
		1	2	3	4	5
Можливості працевлаштування	90,2	93,8	91,9	100,0	73,1	80,3
Доступне житло	83,4	82,7	85,3	88,0	82,9	76,6
Освіта	6,1	5,3	1,6	3,8	15,3	7,7
Соціальне оточення	12,3	7,3	18,2	14,1	19,5	29,6
Соціальний захист	45,3	48,0	59,8	23,3	25,6	20,9
Медична та психологічна підтримка	24,3	18,7	21,0	22,4	50,5	14,5
Підтримка громади	23,8	22,9	20,0	18,1	31,7	39,0

Примітка: Респонденти могли вибрати кілька варіантів відповіді

Сім'я вимушених переселенців, яка отримала допомогу в рамках програми МОМ по сприянню самозайнятості ВПО. Нікополь, квітень 2016 р.

Проект фінансується
Європейським Союзом
та впроваджується Міжнародною
організацією з міграції (МОМ)

Міжнародна організація з міграції (МОМ)
Агентство ООН з питань міграції

За подальшою інформацією, будь ласка, звертайтеся до
Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Україні:
вул. Михайлівська, 8, Київ, Україна, 01001
Тел.: (044) 568-50-15 • Факс: (044) 568-50-16
E-mail: nmsukraine@iom.int